

TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK HASZNOSÍTÁSA A TERMELŐSZÖVETKEZETI ERDŐGAZDÁLKODÁSBAN

A téma megírására az a nagy-nagy gond adta az ötletet, hogy a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásban is égetően felmerül az élő-, kézi munkaerő hiánya. Ismert az a jelenség, hogy ilyen jellegű munkaerőhiány a gazdasági élet más területén is jelentkezik. A szabad ég alatt, a mezőgazdaságban, erdőgazdálkodásban stb. végzendő nehéz fizikai munkák során viszont a probléma hatványozottan, a fejlődést erősen visszatartó erővel jelentkezik.

Keresnünk kell a megoldást.

Nem új keletű ez a megállapítás, de a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásban még nincs megoldás: csak a jelenség felismerése történt meg és megállapításokra került sor, mint például:

korszerű gépesítést kell teremteni, létrehozni,
új, kevés élő-, kézi munkaerőt igénylő erdőművelési, fakitermelő stb. technológiákat kell bevezetni,
az erdősítések eredményességét, a megeredések nagyságát, mértékét növelni kell különböző módszerekkel.

És itt merül fel a cikk címe, de már kérdő formában: hogyan, milyen módon, mily eszközökkel lehet a szükséges eredmény érdekében a tudomány eredményeit bevezetni?

Általánosságban

Az állami erdőgazdaságokban és a termelőszövetkezetekben a tudomány eredményei, kísérletek tapasztalatai más-más formában jelentkeznek, realizálódnak. A nagy hagyományokkal rendelkező állami erdőgazdaságokban az erdészeti tudományok eredményei, tapasztalatai előbb tért hódítanak, mint a termelőszövetkezetekben. Ennek oka, hogy a kísérleteket az arra hivatott szervek, intézmények a nagy erdőterületekkel, bővebb lehetőségekkel rendelkező erdőgazdaságokban folytatják. Az erdőgazdaságok önmaguk is rákényszerülnek a kísérletezésre, ehhez van elegendő anyagi, technikai, szellemi és területi kapacitásuk. A termelőszövetkezetekről, mint erdőgazdálkodást folytató üzemekről a tudományos intézmények, szervek, személyek nem is nagyon rendelkeznek ismeretekkel.

Másik oldalról nézve: az erdő-, fafeldolgozó gazdaságok (esetleg erdő-, vadgazdaságok) központi feladata az erdőgazdálkodás. Ugyanakkor a termelőszövetkezetekben az erdőgazdálkodási tevékenységet a fő ágazat, a mezőgazdálkodás sok esetben háttérbe szorítja. Az erdőgazdaság problémái később merülnek fel és talán az sem közömbös, hogy a termelőszövetkezetek a saját erdejükkel önállóan csak az 1967/68. évektől kezdődően gazdálkodnak intenzívebben.

Már elterjedt eredmények

Igen kevés olyan tudományos, kísérleti eredmény elterjedését említhetjük meg, amelyek az erdőgazdaságokban már beváltak, de a tsz-eknél még csak most kerülnek bevezetésre. Ilyenek például:

sík területen a fenyő- és nyárültetés gépi módszerei, ezek gépi ápolása, tűavaron és tűzegen történő fenyőcsemete-termelés polietilénnel vagy más anyaggal befedett nevelőházban,

Simon-féle mélyfúrásos nyártelepítés,
padkás erdőtelepítés gépi talajjelőkészítése,
hosszúfás fakitermelés, koncentrált felkészítés.

Milyen megoldásokat várnak a termelőszövetkezetek?

Az egyre terebélyesedő termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásban nagyon sok súlyos probléma vár megoldásra. Legfontosabbak:

olyan géprendszerek kialakítása, amelyek az erdőgazdálkodási tevékenység alapvető részei — az erdősítések talajjelőkészítése, ültetése és azok gépi ápolása — mellett alkalmasak a mezőgazdaság hasonló jellegű munkafolyamatainak az elvégzésére is;

a rendkívül munkaigényes ápolási munkákban olyan eljárások kidolgozása, amelyek minimálisra csökkentik az évenkénti visszatérések számát (redukálják a kétszeri, háromszori ápolásokat);

nagy területű és fatömegű nyártelepítések gazdaságos művelése (tisztítás—gyerítés—felújítás);

olyan vegyszeres gyomtalanítási anyagok, módszerek kialakítása, kikísérletezése, amelyek hatékonysága biztos, kevésbé van kitéve az időjárásnak és hatása egyértelműen látható több évre előre;

nem munkaigényes, gyors és erőteljes növekedést felmutató csemetetermelési módszerek, eszközök kialakítása, a csemeték kiültetéséhez minél kevesebb munkával járó eszközöket találni és elterjeszteni;

a kitermelt faanyag felkészítéséhez olcsó, egyik helyről a másik kitermelendő állományhoz könnyen áttelepíthető géprendszerek és kiegészítő eszközök kialakítása;

a nagy tömegű akácanyag gazdaságos felhasználásának megoldása, de ezzel együtt más, ma még gazdaságosan nem hasznosítható lombos fafajok feldolgozását is meg kell oldani;

szervezeti téren valamilyen mérőszámot, egységet, iránymutató anyagot kellene kialakítani arra nézve, hogy a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásban mi lehet a leghatékonyabb szervezeti felépítés, felállítás, gépellátottság.

A gyakorlati eredményeink nyilván más egyéb megoldásra váró feladatokat is felsorolnának a fentiekhez. Talán megkockáztatom annak kijelentését is, hogy a leírtak között akad olyan is, amely az állami erdőgazdálkodásban is megoldásra váró gond.

A más erdőgazdaságokban már alkalmazott tudományos eredmények elterjedése fokozatosan várható a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásban is. Napjainkban egyre több jól képzett szakember dolgozik termelőszövetkezetekben, országosan is téma lett a termelőszövetkezetek erdőgazdálkodása, s ez egyre kedvezőbb alapot, légkört teremt a jobb, eredményesebb, valóban tudományosan alátámasztott módszerek elterjedéséhez. Ehhez azonban az is kell, hogy a tudományos szervek, intézmények is forduljanak nagyobb figyelemmel a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás felé. Merjenek ott is kísérleteket bevezetni, folytatni. Bízbanak az üzemekben és az ott levő erdészeti szakemberekben. Addig is azt kell elsősorban elérni, hogy a másutt már elterjedt, eredményesen alkalmazott módszereket minél szélesebb körben, minden nagyobb erdőgazdálkodási feladat megoldása előtt álló üzem (mezőgazdasági termelőszövetkezet, mezőgazdasági szakszövetkezet) vezesse be.

Milyen megoldások elterjedését szorgalmazhatjuk?

Sok jó megoldás áll máris bevezetésre, elterjesztésre készen. Ilyenek: fahasználat terén az ún. hosszúfás kitermelés és szállítás egyszerűsített el-

járása, valamint ebből következően az összevont (központi) rakodón történő faanyagfelkészítés;

faanyagfeldolgozás terén a már meglévő gépek jobb kihasználtsági mutatóinak eléréséhez korszerűbb technológiák átvétele;

a csemetenevelésben a túlevelűek különböző gyorsított eljárással történő termesztése, előállítása;

korszerű, nagyüzemi, gépesített csemetekertek létesítése, ehhez optimális terület nagyság és felszereltség (gép—épület) meghatározásával;

padkás talajelőkészítésnél és ültetésnél a keskeny és széles padkás módszer nagyobb mértékű elterjesztése gépesített formában;

a sík területű erdősítések ültetéseinek folyamatos gépesítése;

az erdősítések gépi és vegyszeres ápolása, gyomtalanítása;

az erdősítéseknek vadkár elleni védeletere a különböző korszerű mechanikai és vegyi eszközök, módszerek bevezetése;

a gyors, hatékony és egyszerű tisztítási, gyérítési módszerek alkalmazása;

nyártelepítések nagyüzemi módszerei és a széles hálózatos nyártelepítések hatékony ápolása, gyérítése (ez különösen égető feladat);

koordinációs jellegű faipari társulások létrehozása, a kitermelt, de a fűrészipar számára értéktelen vékony és vastag faanyagból forgácslapgyártás.

Nagyon nehéz és körülményes felmérni azt, hogy az országban a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásban milyen módszerek elterjedése várható és mit kell még megoldani. Az azonban tény, hogy mindkét felsorolásomban szereplő témákat Pest megye termelőszövetkezeti erdőgazdálkodása már égetően felvetette. Éppen ezért tartom lényegesnek a téma szélesebb körű ismertetését és igen szívesen venném, ha minél többen megszólalnának a szaklapunk hasábjain és vitatkoznának a megállapításaimmal. Minden bizonnyal nagy szolgálatot tennének a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodásnak.

Kapcsolat a kutatókkal

Mindezek után szabad legyen arról is szólni, hogy a kutatóintézetekkel, tudományos intézményekkel való igen szükséges, közvetlen kapcsolat nagyon alkalomszerű, mondhatnám nem rendszeres. Az erdészeti szakmában elsődlegesen az Erdészeti Tudományos Intézet és a Faipari Kutató Intézet, valamint néhány egyetem (Erdészeti és Faipari Egyetem, gödöllői Agrártudományi Egyetem) és főiskola tanszékei azok a szervek, amelyek az üzemek erdőgazdálkodási tevékenységében mint tudományos szervek érintettek.

Tény, hogy az ERTI-vel több üzem tart kapcsolatot, mert

talajtani, talajfeltárási szakvéleményt kérnek a termelőszövetkezetek, mezőgazdasági cellulóz és egyéb nyártelepítéshez felhasználható nyár szaporítóanyagot az ERTI ellenőrzi, engedélyezi, ad minőségi bizonyítványt, vizsgálja felül az ilyen anyagot előállító csemetekerteket, különböző ökológiai viszonyokhoz alkalmazható fafajösszetételre kérnek javaslatot,

csemetekert helyének kijelöléséhez stb.-hez ad szakvéleményt.

A Faipari Kutató Intézettel még nem olyan szoros, gyakori a kapcsolat, mint a többi szervekkel. Ez mindkét fél helyzetéből adódik, ugyanis az intézet kutatásai nagy témákkal foglalkoznak és a termelőszövetkezetekben nincs igazán magas szintű faipari tevékenység.

Az egyetemek, főiskolák tanszékeivel elég változatos, különböző jellegű a kapcsolat. Döntő jelenséggé kell leírnom, hogy ezek a kapcsolatok, munkák, inkább személyi jellegűek. A kapcsolatok nem tervszerűek és nem szervezet-

Mely területekkel szükséges növelni a kapcsolatokat?

Az Erdészeti Tudományos Intézettel:
komplex talajvizsgálatok és telepíthető fafajösszetétel vizsgálatok elvégzésével,

leggazdaságosabb telepítési módszerek, ültetési hálózatok megadásával, létesítendő tsz csemetekertekben 0,5—1,0 ha, vagy szükségszerű nagyságú területeket kell átadni kísérleti célra,

a meglévő, vagy telepítésre kerülő új erdőkben végezzen kísérletezést az üzem és saját részére az ERTL,

a különböző erdőgazdálkodási munkákhoz kialakított gépeket mutassa be az üzemeknek.

A Faipari Kutató Intézettel:

a meglévő és kitermelésre kerülő fafajok gazdaságos felhasználását adja meg az intézet,

minél jobb iparifa-százalék kihozatal érdekében az üzemek (tsz-ek) meglévő faanyag készleteit kell megvizsgálni az intézet segítségével,

foglalkozzon az intézet a tsz-ek faipari gondjaival, azokkal, amelyek beleférnek az intézet tudományos feladataiba, témáiba.

Más tudományos és oktatási intézményekkel még áttekinthetetlen a helyzet, van ahol igen gyümölcsöző, életerős a kapcsolat, a segítségadás, de van, ahol ilyenről nem is beszélhetünk. Megállapítható, hogy üzemünk az erdőgazdálkodási tevékenységükhöz kapcsolódó intézeteket, intézményeket (Mezőgazdasági Gépkísérleti Intézet, Erdészeti és Faipari Egyetem, ahol néhány tanszék igen aktív ilyen jellegű munkát végez, a gödöllői Agrár egyetem, a keszthelyi Agrár-tudományi Egyetem stb.) még nem keresték meg olyan mértékben, ahogyan az szükséges lenne.

A jövőben a felsorolt szervek vagy részlegek és a termelőszövetkezeti erdőgazdaságok között szorosabb, intézményesebb, rendszeresebb — sőt merem mondani: tervszerűbb kapcsolatot kell létesíteni a jobb minőségű, gazdaságosabb termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás érdekében. A kapcsolatfelvételt a termelőszövetkezeteknek kell kezdeményezni, javaslatot kell adniok erre a különböző felügyeleti (erdőrendezőségek, erdőfelügyelőségek, szakigazgatás) szerveknek.

634.0.924

NYULÁSZ ISTVÁN

VESZPRÉM MEGYE TERMELŐSZÖVETKEZETEINEK ERDŐGAZDÁLKODÁSA

Veszprém megyében az erdőbirtokossági társulatok felszámolása után közel 30 ezer ha kiterjedésű erdő maradt a termelőszövetkezetek kezelésében, az erdőtörvény végrehajtása után, az átadott erdőkkel együtt.

SZERVEZETI FELÉPÍTÉS

A megyében három tsz területi szövetség működik. Az országban először a „Balatonmelléki” Tsz Területi Szövetség (Tapolca) látta szükségességét annak, hogy a jelentős mennyiségű tsz erdők kezelését — hatékonyabb erdő-